

QUÈ CAL SABER?

TRANSCRIPCIONS I TRANSLITERACIONS (II)¹

Com que en català i en espanyol hi ha certs fonemes que s'escriuen de manera diferent, les **transcripcions** de noms d'altres **alfabets** divergeixen, i hi pot haver **interferències** de l'espanyol en les **transcripcions** catalanes. Ací en teniu uns quants exemples.

El **so fricatiu prepalatal sord** (el de la *x* en *rauxa*) es transcriu en català **ix** o **x**, depenent de la posició dins el mot. En espanyol es transcriu *sh* o *ch*; per tant, s'escriu *Marrakech* o *Marraquech* i *Bolshói*, mentre que en català la **transcripció** correcta és **Marràqueix** (noteu el canvi en la síl·laba tònica; no es diu *Marraqueix) i **Bolxoi**.

El **so africacat prepalatal sord** (el de *ig* en *raig* o el de *tx* en *apitxar*) en català es transcriu **tx**; en canvi, en espanyol es transcriu *ch*. Hem d'anar amb compte, doncs, quan escrivim *Gorbatxov* o *Txernòbil*. En espanyol es transcriuen *Gorbachov* i *Chernóbil*, grafies que podem veure ben sovint als mitjans de comunicació d'aquesta llengua i que ens poden fer cometre errors quan escrivim en català.

També pot causar confusió el **so aproximant palatal** (el de la *i* en *iode*), representat sovint per una *y* en espanyol, però per una *i* en català. Per tant, si hem de transcriure el nom del riu de Sibèria que en espanyol s'escriu *Yeniséi*, ho hem de fer, d'acord amb les regles de **transcripció** de la nostra llengua, amb la forma **Ienissei**.

El **so fricatiu velar sord** (el de la jota espanyola) és gairebé inexistent en català, i es representa **kh**, dígraf que prové de la tradició de la transcripció de la consonant grega **khi**, que té el mateix so. En les llengües que posseeixen aquest so, es transcriu amb la lletra o el conjunt de lletres corresponents (en el cas de l'espanyol, com hem vist, amb la *j*). Per això, la transcripció catalana i la de la nostra llengua veïna són diferents i cal anar amb compte de no confondre's: en espanyol es transcriu *Chéjov* i *Mijaíl*, i en català, **Txékhov** i **Mikhàil** (fixeu-vos en la dièresi).

Les regles de **transcripció** no són universals, és a dir, un mateix fonema es pot transcriure de manera diferent segons la llengua d'arribada. Per a saber quina és l'escriptura correcta, podeu consultar els criteris publicats per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) relatius a l'**àrab**,² l'**hebreu**,³ el **rus**⁴ i el **xinès**⁵ (accessibles en línia des de l'apartat «Llengua», secció «Declaracions i documents», del web de l'IEC).⁶

Amb aquestes fitxes hem volgut, simplement, fer-vos parar atenció en el fet que els noms propis d'una llengua que usa un **alfabet** diferent del nostre no es transcriuen igual en català que en espanyol, ja que cada llengua els intenta adaptar a l'ortografia pròpia.

1. Vegeu la primera part d'aquest tema en el núm. 196 de QUÈ CAL SABER?

2. SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, «Proposició sobre els sistemes de transliteració i transcripció dels mots àrabs al català (publicat per acord del 21 de desembre de 1989)», a *Documents de la Secció Filològica, I*, Barcelona, IEC, 1990, p. 141-158.

3. SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, «Proposta de transcripció de l'hebreu en textos escrits en català (Acord del 14 de juny de 2002)», a *Documents de la Secció Filològica, IV*, Barcelona, IEC, 2003, p. 39-72.

4. SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, «Proposta sobre el sistema de transcripció i transliteració dels noms russos al català (Acord del 13 de novembre de 2015)», a *Documents de la Secció Filològica, V*, Barcelona, IEC, 2018, p. 107-140.

5. SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Proposta de transcripció del xinès al català (Acord del 9 de març de 2018)*, Barcelona, IEC, 2020.

6. En el moment d'actualització d'aquest full s'està treballant en la publicació de la proposta de transcripció del grec modern al català.